

RECONSTRUCTIE Het einde van de oorlog

Capitulatie, op Egmonds meubilair

Wereldberoemde beelden uit Hotel De Wereld: een rijtje hoge generaals, een prins en op tafel chaotisch gerangschikt papier. In het Wageningse viersterrenhotel wordt op 5 mei 1945 de Duitse capitulatie getekend. Maar die tafels en stoelen. Die komen uit Egmond aan Zee.

Ype Minkema
y.minkema@mediahuis.nl

Egmond aan Zee ■ Zit Prins Bernhard daar niet op die stoel uit Egmond aan Zee? Leunt de Canadese generaal Charles Foulkes voorover op de tafel van de Prins Hendrik Stichting, en kreunt de Duitse opperbevelhebber Johannes Blaskowitz op het meubilair van het zeemanshuis?

De beroemde decorstukken waren de stille getuigen van een historische gebeurtenis: de ondertekening van de capitulatie van de Duitsers, na vijf grimmige en verschrikkelijke oorlogsjaren. We schrijven 5 mei 1945 en Nederland is vrij. Vanaf dat moment wordt op de dag altijd Bevrijdingsdag gevierd.

In een kleine loods, in de schaduw van de Prins Hendrik Stichting, staat een handvol oude tafels en stoelen. Verweerd, versleten en flink beschadigd. Jarenlang ergens achterin een kelder gestaan, donker, vochtig. Geen kringloopwinkel komt ze halen. Niemand die ze zou willen hebben. Sterker, de tafels en stoelen waren bijna in de container terecht gekomen. En toch zijn ze onbetaalbaar. Maar het scheelde maar weinig of het beroemde meubilair was er niet meer geweest. Want er stond een container klaar om die rotzooi af te voeren en te vernietigen.

Paniek

Hoe komen stoelen en tafels uit een tehuis voor oude zeebonken in Egmond aan Zee nou terecht bij de capitulatie van de Duitsers in een hotel in Wageningen?

Het is 19 december 1942 en er is paniek in Egmond aan Zee. Het hele dorp, alles en iedereen, moet worden geëvacueerd, want de Duitsers gaan de beruchte Atlantikwall doortrekken. Ook de bewoners van het beroemde zeemanshuis moeten hun voorlaatste rustplaats verlaten. Oude zeebonken worden, met bedden, tafels, stoelen en persoonlijke bezittingen, weggevoerd naar het veilige oosten. Het is het begin van een barre en beroemde reis. Het gaat in totaal om 150 bewoners en hun begeleiders. De oudjes worden eerst ondergebracht in een hotel in Oosterbeek, later moeten de oude zeelieden hun boeltje weer pakken voor verhuizing naar drie

hotels in Wageningen. Hotel Belvedere, Hotel De Wageningsche Berg - beide bovenop de heuvel - en later in het lager gelegen Hotel De Wereld.

Frontlinie

Veilig wordt een relatief begrip, want de oude zeebonken komen in september '44 plotseling in de frontlinie te liggen. Operatie Market Garden brengt de oorlog voor de hoteldeur. De Egmondse oudjes worden op de avond van 30 september halsoverkop door de achterdeur weggevoerd. Ze kunnen nog net meegrissen wat voor het grijpen lag. De volgende halte in de verschrikkelijke reis door het land is Zeist, waar ze in een blindeninstituut terecht komen. De oude zeevaarders worden vervoerd in wagens van Circus Boltini. Het word weer geen vrolijk reisje. Sterker, de ontberingen beginnen hun tol te eisen. Tijdens de hongervinter komen 25 bewoners om door honger en kou.

Overgave

Terug naar Wageningen. Want de Duitsers verliezen de oorlog en moeten hun overgave op papier erkennen. Dat gebeurt op 5 mei 1945 in Hotel De Wereld. De Canadese generaal Charles Foulkes kiest volgens de verhalen met opzet deze plaats uit, door de naam van het hotel: de wereld is nu bevrijd van de nazi's. De setting is sober en simpel. De geallieerden en de Duitsers zitten tegenover elkaar aan simpele, bruine, houten tafels en op harde, eenvoudige stoelen. Links de geallieerden, rechts de Duitsers. Het moet in twee sessies, want de generaloberst Johannes Blaskowitz weigert - zo vertelt de geschiedschrijving - om tegenover een eenvoudige drierterrengeneraal plaats te nemen en stuurt een plaatsvervanger. 's Middags moet de verslagen generaloberst toch op appel verschijnen. De hoge militairen leunen voorover op de tafel, schuiven met de stoelen. met papieren heen en weer en worden de capitulatiepapieren getekend. De handtekeningen worden gegrift in de Egmondse tafel.

Oude rommel

Na de oorlog worden de tafels teruggestuurd naar Egmond aan Zee. Hotel De Wereld had er geen plek meer voor. En in het nieuwe interieur past de oude rommel niet

Capitulatiezaal

Een van de tafels is dit weekend teruggegaan van de Prins Hendrik Stichting naar Hotel De Wereld in Wageningen, voor de inrichting van een kleine capitulatiezaal. De Derpers hebben de kleinste meegegeven. Na bestudering weten ze zeker dat die kleine niet dé capitulatietafel is.

Provocatie van Prins Bernhard

Egmond aan Zee ■ Het was een grove provocatie en dat was ook precies zo bedoeld.

Op de ochtend van vijf mei 1945 scheurde Prins Bernhard Wageningen binnen voor de ondertekening van de capitulatie van Duitsland. Hij deed dat in de Mercedes die toebehoorde aan Arthur Seiss-Inquart, de Oostenrijkse Rijkscommissaris van Nederland.

De Mercedes verdween in de garages van de koninklijke familie. Totdat koningin Wilhelmina daar lucht van kreeg. Ze liet de peperdure auto vernietigen.

De beroemde tafel en stoelen voor de Prins Hendrik Stichting. Een historisch stel.
JUFOTO/VINCENT DE VRIES

„En dan sta je ineens oog-in-oog met de geschiedenis

meer. Ook de oudjes keren terug in Egmond aan Zee, op 1 juli 1945. Er blijken eenenvijftig bewoners de evacuatie niet overleefd hadden. Ook twee directeurs laten het leven.

De oude zeebonken, de overlevende, proberen het ritme van alledag - na een leven op zee en een reis vol ontberingen - in de eigen, vertrouwde omgeving van de Prins Hendrik weer op te pakken. Een nieuwe start met een nieuwe inrichting. De oude tafels en stoelen verdwijnen naar beneden, ergens weggestopt achterin een donkere en vochtige kelder. Daar raakt de geschiedenis in de vergetelheid, wordt de Egmondse historie aangevreten door schimmel en vocht. Totdat ook de kelders beneden de Prins Hendrik worden uitgegruimd. Alles moet weg. De containers staan al klaar om alles af te voeren en te vernietigen. Arie Wijker, de oude conciërge, ziet iets bekends in de ouwe meuk. Hij belt Martijn Visser, voorzitter van de Stichting Egmond '40-'45. Visser staat oog in oog met de geschiedenis en kan zijn ogen niet geloven.

Verhalen

Het is er nog, allemaal. „Er waren wel verhalen over die tafels en

stoelen, maar we dachten dat ze al lang weg waren.” Het beroemde meubilair is in erbarmelijke staat. Een van de stoelen is door het vocht flink beschadigd, ook de rest heeft waterschade. Het deert niet. Visser: „Wat wil je, we zijn nu 75 jaar na de capitulatie. Deze stoelen zijn ook nog eens veel ouder.” En samen met Louis van der Zijden van het museum Prins Hendrik de Zeevaarder, wordt de geschiedenis van de oude zeevaarders, hun barre reis door het land en de capitulatie van de bezetter terug in elkaar gezet.

Aan welke tafel zijn nu de handtekeningen van de generaals gezet? Welke van de drie tafels in de kleine loods? Het is het laatste stukje van de puzzel. De zwartwit-foto's worden erbij gepakt. „Kijk”, zegt Martijn Visser, „hier loopt een grote kras over de tafel.” Nee, geen lichtinval of haar op de lens. „Want op andere foto's zie je die krassen ook.” Geen van de tafels in de loods is bekrast. Een teleurstelling? Er staat nog een tafel, achterin. Het blad is helemaal beplakt. De museummannen zijn al een beetje hoopvol aan het pulken en krassen geweest. Martijn Visser: „We gaan er vanuit dat het een van deze tafels geweest moet zijn.”

De beroemde foto van de capitulatie, met links de geallieerden en rechts de Duitsers.

De capitulatietafel nog duidelijker. Nu zitten de Duitsers aan de linkerkant. Rechts onder Prins Bernhard.